

## PRIKAZI KNJIGA – BOOK REVIEW

Zvonko BENKOVIĆ

Antonio Šakota, *Sveta Zemlja knjiga sjećanja*, Informativni centar Mir, Međugorje, 2018., 317 stranica

384  
Služba Božja 3118.

Put u Svetu Zemlju uvijek je poseban. Pripreme za odlazak na put često mogu biti dugotrajne, a nekad traju i čitavoga života. Zbog svojeg geografskog položaja, mediteranske klime, neposredne blizine pustinje i Mrtvoga mora Svet Zemlja budi osobitu pozornost, a o tome svjedoče brojke o milijunima hodočasnika koji su je pohađali kroz povijest. Brojni hodočasnici, putnici namjernici, pustolovi i vjernici u svojim višestoljetnim pohodima bili su očarani njezinom ljepotom, svetošću i vlastitim doživljajem mjesta po kojima je hodio Sin Božji za vrijeme svoga zemaljskoga života. Jedno takvo iskustvo opisao je mladi hercegovački franjevac fra Antonio Šakota u svojoj prvoj knjizi pod nazivom *Sveta Zemlja knjiga sjećanja*, koju je objavio u izdanju Informativnog centra Mir Međugorje.

Knjiga je nastala na nagovor urednika *Glasnika mira* gospodina Maria Vasilja Totina koji je 2015. godine, pred korizmu, ponudio fra Antoniju da čitateljima međugorskoga mjesečnika na znanstveno-popularan način u vidu putopisa približi Svetu Zemlju. S vremenom je izašlo dvadeset i tri priloga koji su poslužili kao temelj za oblikovanje knjige *Sveta Zemlja knjiga sjećanja*.

Sadržaj knjige podijeljen je u tri cjeline. Na samom početku nalazi se predgovor fra Ivana Dugandžića u kojem autor ističe kako je fra Antoniovu knjigu na osobit način obilježio hodočasnčki pristup i njegova franjevačka odrednica, jer se poput svetoga Franje znao diviti ljepoti Božjih stvorenja zahvaćen svetošću mjesta koje je slikovit način opisao. Potom slijedi fra Antoniov uvod u kojem ističe da su svetišta podizana na mjestima susreta, a njihova važnost se otkriva tek u hodočašću, jer svako „mjesto u sebi nosi duboku anamentičku dimenziju” i poziva vjernika na otkrivanje ljepote sjećanje i njegove važnosti za sadašnji trenutak. Sam autor na koncu uvodnika zaželio je hodočasniciima i čitateljima da plodonosan boravak u Isusovoj domovini uz želju

da njegove skromne riječi i još rječitije fotografije pomognu da i njima Sveta Zemlja postane knjiga sjećanja.

Drugi dio čini šesnaest izdvojenih podnaslova imenovani prema nazivima mjesta koji su vezani za Isusov život, njegove posljednje dane života i izniman opis svetkovanja pojedinih svetkovina i blagdana u Jeruzalemu. Prvi podnaslov na prvi pogled nešto se izdvaja, ali iz teksta se doznaje kako je neraskidivi dio koji je posvećen ulozi franjevacu u povijesti Svete Zemlje i njihovoj važnosti u očuvanju svetih mjesta, izgradnji monumentalnih građevina i crkava te osamstogodišnjoj skrbi za hodočasnike. Treći dio ima šest dijelova. U prvom dijelu pod nazivom *Umjesto zaključka* fra Antonio donosi svoje zaključno promišljanje. Autor ističe kako se nada da će njegova knjiga potaknuti ljude da se odluče pohoditi Svetu Zemlju, a na to bi ih moglo potaknuti iskustvo i primjer osamdesetogodišnje gospođe koja je cijeli život skupljala novac za svoje životno putovanje, jer joj je cijeli život bila želja doći u Isusovu zemlju. Potom slijedi pogovor bibličara fra Bože Lujica pod naslovom *Sveta Zemlja – pogled iz franjevačke perspektive*, koji ističe kako se iz same knjige iščitava „franjevačka opredijeljenost autora”. Naime, fra Antonio je svako novo poglavlje knjige započinjao citatima iz Biblije i mislima svetoga Franje koje na svojevrsan način dodatno ističu mističnost opisa koji slijedi. Na koncu je fra Božo istaknuo: „Želo bih da se ova ljubav iskazana u ovoj knjizi pretoči kod čitatelja u vidljivu ljubav prema Pismu, u žar prema svetim mjestima i u oduševljenje prema franjevaštvu kako konkretnoj stvarnosti ugrađenoj u Svetu Zemlju i njezine prostore te da postupno otapa naslage malodušnosti i pokreće ljude na čitanje Biblije, potiče na razmišljanje o veličini njezine poruke te poziva na pretvaranje te poruke u stvarni život”.

Na samom kraju knjige nalaze se dvije recenzije. Prva je velečasnoga Darka Tomaševića koji ističe višestruku „drukčijost” ove knjige: jer obiluje teološkim promišljanjima pa se samim time u jednom dijelu može svrstati u „teološki traktat”; može poslužiti kao „skica” za duhovne vježbe; jer se može nazvati „obveznim dodatkom” hodočasničkim vodičima. Uz sve to Tomašević ističe kako je autoru u svome pisanju bio „duboko osoban” i sve što je napisao pisao je na temelju vjere na koju poziva i svoje čitatelje. U drugoj recenziji fra Ante Vučković istaknuo kako je svako hodočašće snažno obilježeno voditeljem, njegovim osobnim odnosom prema svetim mjestima i načinom kako je kroz njega

i njegov život do hodočasnika doprla Božja riječ, sveta povijest i iskustvo sa slojevitom pričom o krvi, čežnji, razočaranju, grijehu, hrabrosti, ludosti i pozivu na svetost. Nakon recenzija slijedi popis literature koja je svjesno izdvojena iz samoga teksta kako ne bi opterećivala čitatelje s dodatnim uputama i informacijama, kazalo i kratka biografija o samom autoru.

Knjiga je žanrovski slojevita i bilo bi ju šteta svrstati u samo jedno književno-znanstveno područje. S jedne strane, može ju se promatrati kao svojevrsnu autobiografsku priču, jer autor, kao vjernik i franjevac, nije se ustezao iznijeti vlastita promišljanja nad poviješću i dramatikom mjesta koji su obilježeni životom Isusa Krista, njegove majke Blažene Djevice Marije, prvih učenika i svih onih koje je Božja milost dotakla prije i nakon Isusova rođenja. Uz to fra Antonio opisuje svoje milosno iskustvo trogodišnje boravka u Jeruzalemu kao student teologije i član internacionalnoga franjevačkoga bratstva Reda Manje braće u Kustodije Svete Zemlje. Samim tim njegova pozicija se usložnjavala, a iskustvo vlastitoga susreta sa subračom iz cijeloga svijeta na najrječitiji način progovorila je o širenju Žive riječi na sve dijelove svijeta.

S druge strane, knjiga se može promatrati kao svojevrsan putopisni dnevnik premda autor ne ističe datume bilježenja opisa, ali je cijelo vrijeme imao na umu ulogu imaginarnoga čitatelja i putnika na osmodnevnom hodočašću po Svetoj Zemlji hodeći od Marijina i Josipova Nazareta, preko Kafarnauma i Galilejskog jezera, gore Tabora, Samarije, Ain Karema, Betlehema, Jeruzalema, Emausa i zračne luke u Tel Avivu. Govor u prvom licu dodatno naglašava uočavanja nemogućnosti jasnoga definiranja uloge pripovjedača, jer je njegova uloga multiplicirana. Naizmjenice, a ponekad i istodobno bio je: *putopisac* koji je očaran prirodno-geografskim područjem, prostorom i povijesno-političkom ulogom svetih mjesta, kao i njihovom arheološkom slojevitošću o čemu svjedoče nebrojeni egzaktni podaci koje donosi uz opisi pojedinih lokaliteta i njihove nimalo jednostavne priče; *mladi teolog* koji je studirao Radosnu vijest uočavajući poveznice između četiriju evanđelja i Svete Zemlje kao svojevrsnoga „petog evanđelja” pišući netipičan vodič; *franjevac* i *hodočasnik* koji opisuje svoje iskustvo sudjelovanja na brojnim procesijama, paraliturgijama na latinskom jeziku koje su jedinstvene i samim time čine neponovljivo iskustvo, duhovnim vježbama, i studijskim putovanjima, a uz sve to vještım povezivanjem povijesnih podataka, važnosti toponima i

biblijskih tekstova uspio je približiti teološko-duhovnu stvarnost svetih mjesta na jedinstveni način; *vjernik* koji je i sam neprestano živio mistiku svetih mjesta meditirajući nad riječima iz Novoga zavjeta koja govore o Isusovom životu, kao i o njegovoj muci, smrti i uskrsnuću.

Knjiga *Sveta Zemlja knjiga sjećanja* fra Antonia Šakote ne samo da je svojevrstan žanrovski biser u moru vodiča o Svetoj Zemlji, nego je i jedinstvena po ambijentalnosti opisa koja je vješto isprepletena citatima iz Novoga zavjeta, povijesnim poveznicama, arheološkom slojevitošću, mistikom riječi svetoga Franje i vlastitim duhovno-iskustvenim poniranjem u mistiku Kristove muke i našega spasenja. Granica je dovoljno jasna, ali istovremeno propusna i otvorena da u duhovnom poniranju pojedinac može doživjeti preobrazbu vlastitoga bića hodom po zemlji kojom je hodio Sin Božji ili samo čitanjem kroz knjigu *Sveta Zemlja knjiga sjećanja* povezujući vlastito vjerničko iskustvo s onim evanđeoskim. Knjiga može postati i knjiga sjećanja i svakom hodočasniku koji je pohodio ili će tek pohoditi Svetu Zemlju, jer na njezinim marginama može dopisati vlastite glose i promišljanja. Uz to, ukoliko ju netko bude nosio sa sobom na put kao vodič, može mu postati vlastiti dnevnik koji bi mogao biti upotpunjen datumima i kronologijom vlastitoga puta. Na taj način fra Antoniova autobiografska priča i opisi mogu postati temelji za usisivanje osobne biografije i iskustva svakoga novog hodočasnika u Svetu Zemlju.